

Slutrapport til Arbejdsmiljøforskningsfonden

Digitalisering af det danske arbejdsmarked
Platformsøkonomi i et arbejdsmiljøretligt perspektiv

Udarbejdet af post.doc. Martine Stigelund Hvidt og
professor, dr. jur. Jens Kristiansen

WELMA, Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet

Juni 2022

Projektet er støttet af Arbejdsmiljøforskningsfonden

Projektnummer 27-2019-03

Indholdsfortegnelse

Resumé.....	3
Summary in English.....	3
Indledning	4
Projektets formål, metode og udførelse	4
Formål	4
Metode	5
Udførelse.....	6
Projektets resultater.....	6
Hovedresultater	6
Resultater fra de enkelte studier.....	7
Erfaringer og perspektiver	8
Publikationer og produkter fra projektet.....	9

Resumé

Dette projekt har gennem flere studier analyseret, om onlineplatformsarbejde udfordrer eksisterende arbejdsmiljørisici, og om det giver anledning til nye arbejdsmiljørisici i et juridisk perspektiv. Den centrale regulering på området er arbejdsmiljølovgivningen og dens samspil med andre relevante retsområder, herunder navnlig arbejdsretten. Udover dansk ret har et af studierne undersøgt reguleringen i Skandinavien gennem en komparativ analyse, navnlig i forhold til Sverige og Norge.

Et af de mest centrale fund er, at hverken Danmark, Norge eller Sverige har arbejdsmiljølovgivninger, der direkte adresserer online platformsarbejde. Ingen af lovgivningerne adresserer digitale arbejdsmiljørisici, men Danmark og Norge overvejer at indføre en formodningsregel om lønmodtagerstatus, som vil få direkte betydning for det arbejdsmiljøretlige beskyttelsesværn.

Til sammen har studierne bidraget til en bredere forståelse af onlineplatformsarbejde på et forskningsområde, der er sparsomt, og bidraget til flere nuancerede forskningsresultater.

Summary in English

Through several studies, this project has analyzed whether online platform work challenges existing work environment risks, and whether it gives rise to new work environment risks in a legal perspective. The central regulation in this area is occupational health and safety legislation and its interaction with other relevant areas of law, including labor law. In addition to Danish law, one of the studies has examined regulation in Scandinavia through a comparative analysis, especially in relation to Sweden and Norway.

One of the most central findings is that neither Denmark, Norway nor Sweden has occupational health and safety legislation that directly addresses online platform work. None of the legislation addresses digital occupational health and safety risks, but Denmark and Norway are considering introducing a presumption rule on employee status, which will have a direct impact on occupational health and safety protection.

Together, the studies have contributed to a broader understanding of online platform work in a research area that is slim and contributed to several nuanced research results.

Indledning

Ved tilsagn af 23. september 2019 bevilligede Arbejdsmiljøforskningsfonden 1.510.315 kr. til et toårigt post.doc-projekt om ”Digitaliseringen af det danske arbejdsmarked – Platformsøkonomien i et arbejdsmiljøretligt perspektiv”.

Projektets hovedansvarlige har været professor, dr.jur., mens post.doc. Martine Stagelund Hvidt har været ansvarligt for projektets forskellige studier.

Der har været nedsat en følgegruppe i forbindelse med projektet bestående af Anne Helene Garde, Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) og lektor Anna Ilsøe, Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier (FAOS).

Med denne rapport foretager vi en afsluttende rapportering af projektet, mens Martine Stagelund Hvidt har publiceret resultaterne af projektets tre konkrete studier i følgende artikler:

Arbejdsmiljørisici for online platformsarbejdere i et juridisk perspektiv, Tidsskrift for Miljø, 1/2021

Online platform work and work environment law – a Scandinavian legal perspective, Oslo Law Review, Issue 3 2021

Online platformsarbejders retlige status – et kontrastfuldt retligt billede og muligheden for en tredje kategori, Ugeskrift for Retsvæsen 2022B.103.

Projektets formål, metode og udførelse

Formål

Gennem de senere år er der foregået en udvikling, hvor det danske arbejdsmarked i stigende grad er blevet digitaliseret. Udviklingen har medført helt nye former for arbejdstilrettelæggelse, som koordineres af onlineplatforme. Hovedhypotesen er, at denne udvikling udfordrer de traditionelle retlige rammer for arbejdslivet, herunder arbejdsmiljøsystemet.

Hovedformålet er således at analysere, om onlineplatformsarbejde udfordrer eksisterende arbejdsmiljørisici, og om det giver anledning til nye arbejdsmiljørisici i et juridisk perspektiv. Den centrale regulering på området er arbejdsmiljølovgivningen og dens samspil med andre relevante retsområder, herunder navnlig arbejdsretten. Herudover er det et formål at undersøge reguleringen i Skandinavien gennem en komparativ analyse, navnlig i forhold til Sverige og Norge, idet dette

kan bidrage til en bredere forståelse af onlineplatformsarbejde og dermed mere nuancerede forskningsresultater.

Metode

Projektet er juridisk og bygger derfor på den traditionelle juridiske metode, hvor der foretages en analyse af relevante lovbestemmelser i navnlig arbejdsmiljøloven. Som led i fortolkningen af lovgivningen vil der blive foretaget en analyse af relevant domspraksis. Idet et stort antal sager om arbejdsmiljø finder deres afgørelse i ankenævn, vil ankepraksis fra arbejdsmiljøklagenævnet ligeledes indgå som en væsentlig retskilde.

Projektet tilstræber imidlertid at gå videre end en traditionel juridisk metode tilsigter. Det er et vigtigt led i projektet at sætte juraen i en samfundsmæssige kontekst. Denne metode indebærer, at der i højere grad inddrages eksisterende viden og resultater inden for andre videnskaber, f.eks. sociologiske undersøgelser, praksisundersøgelser, resultater fra interventionsprojekter mv. Dette giver en mere nuanceret forskning, der ikke blot isoleret fastlægger gældende ret, men sætter retten i en bred samfundsmæssig kontekst. Det giver mulighed for at forholde sig til, hvordan platformsoekonomi fungerer i praksis, og i hvilket omfang lovgivningen er gearret til at understøtte og håndtere fænomenet.

Vigtige fokuspunkter for undersøgelsen er at analysere og vurdere, hvorledes de forskellige retlige virkemidler, både hver for sig og samlet set, skaber et sikkert og sundt arbejdsmiljø for platformsarbejder. I denne vurdering vil den komparative metode komme i anvendelse. Den komparative metode indebærer, at der vil blive foretaget analyser af reguleringen og om muligt praksis i Norge og Sverige. Dette er lande vi normalt sammenligner os med i en arbejds- og arbejdsmiljøretlig sammenhæng, hvorfor en komparativ analyse mellem dansk, norsk og svensk ret også forventes at være givende i dette projekt. Analyserne skal for det første bidrage til en bredere forståelse af platformsoekonomien, reguleringen af denne og de eventuelle implikationer denne har for arbejdsmiljøarbejdet i Norden og EU. For det andet kan analyserne bidrage til en generel vidensdeling, som også er forudsat under den nordiske arbejdsmiljøkonvention, samt give inspiration til ændring af den danske tilgang på baggrund af erfaring fra andre lande. I den forbindelse er det af særlig interesse, om de nordiske lande bevæger sig i samme retning eller snarere går i hver sin retning. Indsigt i anden nordisk lovgivning og EU-retten vil være en del af grundlaget for projektets bredere, retspolitiske og legislative vurderinger.

Udførelse

Projektets hovedformål var oprindeligt tilsigtet undersøgt gennem følgende tre konkrete forskningsspørgsmål:

1. I hvilket omfang kan platformsarbejdere kvalificeres som arbejdstagere i arbejdsmiljølovens forstand?
2. Er Arbejdsmiljøloven i sin nuværende udformning egnet til at beskytte platformsarbejdernes mod sikkerheds- og sundhedsmæssige risici, eller er der behov for tilpasning af reglerne?
3. I hvilket omfang kan platformsarbejdere stilles over for de samme krav, hvad angår anerkendelse af udenlandske kvalifikationer, som andre arbejdstagere/serviceudbydere ved udførelsen af arbejde i Danmark?

I takt med projektets udvikling kom der stadig større fokus på spørgsmålet om platformsarbejders retlige status. Det viste sig i forbindelse hermed relevant at undersøge de arbejdsmiljøretlige begreber i et lidt bredere arbejdsretligt perspektiv, herunder om en såkaldt ”tredje kategori” af retlig status bedre kan imødekomme de retlige udfordringer, som projektet har vist, at online platformsarbejdere kan møde.

Det betød, at der undersøgelsen kom til at centrere om de to første forskningsspørgsmål, mens det tredje forskningsspørgsmål, som stod lidt i udkanten af de to andre forskningsspørgsmål, gled ud af undersøgelsen.

Projektets resultater

Hovedresultater

Projektets analyser er udført i form af tre konkrete studier (se neden for om de enkelte studier). På tværs af de tre studier er det muligt at uddrage følgende generelle forskningsresultater:

- Platformsarbejders retlige status som lønmodtagere henholdsvis selvstændige har væsentlig betydning for den arbejdsmiljøretlige beskyttelse for online platformsarbejdere.
- Danmark og Norge overvejer at indføre en formodningsregel om lønmodtagerstatus, som kan påvirke platformsarbejders retlige status. En ændring af retlig status fra selvstændig til lønmodtager vil få direkte betydning for det arbejdsmiljøretlige beskyttelsesværn.
- Hvis der indføres en tredje kategori af retlig status – en kategori mellem lønmodtager og selvstændig - vil platformsarbejdere kunne opnå flere rettigheder uden at skulle overgå til

fuld status som lønmodtagere. En tredje kategori vil kunne medføre et mere uklart rettighedsbillede, en stigning i mængden af atypisk arbejde og en usikkerhed om, hvorvidt platformsarbejdere uberettiget kan risikere at blive indplaceret i en tredje kategori med et muligt rettighedstab til følge.

- Hverken Danmark, Norge eller Sverige har arbejdsmiljølovgivninger, der direkte adresserer online platformsarbejde. Ingen af lovgivningerne adresserer digitale arbejdsmiljørisici som f.eks. ratings på trods af, at det er en betydelig arbejdsmiljørisiko for online platformsarbejdere.

Resultater fra de enkelte studier

Projektets enkelte studier har vist følgende resultater:

Arbejdsmiljørisici for online platformsarbejdere i et juridisk perspektiv (publiceret i Tidsskrift for Miljø, 1/2021)

I dette studie undersøges, om den danske arbejdsmiljølov i sin nuværende udformning er egnet til at beskytte platformsarbejdere mod sikkerheds- og sundhedsmæssige risici, eller om der er behov for tilpasning af reglerne. Artiklen konkluderer, at online platformsarbejde udfordrer de eksisterende regler. Der er her tale om et retligt område, hvor der både er nye og kendte arbejdsmiljørisici, men konteksten med tre parter og et algoritmisk element kan medføre et behov for en tilpasning af reglerne for at beskytte online platformsarbejderen sikkerhed og sundhed i forbindelse med platformsarbejde. En sådan tilpasning kan i givet fald foregå på forskellige måder. Som eksempel kan nævnes øget tilsyn fra Arbejdstilsynet efter de eksisterende regler i arbejdsmiljølovens kapitel 13. Herudover vil det potentielt have en positiv effekt, hvis der indføres mere træning og oplæring. Det vil have indflydelse på risici i forhold til både arbejdsulykker og ratings. Sidstnævnte er værd at være særlig opmærksom på, da ratings kan udløse flere arbejdsmiljørisici, for eksempel stress, tidspres og usikkerhed i forbindelse med arbejdsfastholdelse.

Online platform work and work environment law – a Scandinavian legal perspective (publiceret i Oslo Law Review, Issue 3 2021)

I dette studie er fokus på, hvorvidt de skandinaviske arbejdsmiljølove i deres nuværende form er egnede til at beskytte platformsarbejdere mod sundheds- og sikkerhedsrisici. Der foretages en sammenlignende analyse af lovene i de tre skandinaviske lande – Danmark, Sverige og Norge. Studiet viser, at den usikre juridiske status for onlineplatformsarbejdere kan have en skadelig indvirkning på deres arbejdsmiljørettigheder. I øjeblikket er der ikke noget juridisk instrument i de skandinaviske lande, der udelukkende er rettet mod online platformsarbejde og arbejdsmiljø. Retspraksis fra f.eks. Sverige viser dog et klart behov for arbejdsmiljøbeskyttelse for onlineplatformsarbejdere. Det er usikkert, om de skandinaviske love om arbejdsmiljø er tilstrækkeligt rustet til at håndtere online platformsarbejde, hvis det kun er begrænset til eksisterende lovgivning eller standardlovgivning.

Online platformsarbejderses retlige status – et kontrastfuldt retligt billede og muligheden for en tredje kategori (publiceret i Ugeskrift for Retsvæsen 2022B.side 103 ff.)

I dette studie undersøges online platformsarbejderses retlige status ud fra et arbejdsretligt og et konkurrenceretligt perspektiv og i lyset af praksis fra EU-Domstolen og national retspraksis. På denne baggrund undersøges fordele og ulemper ved en tredje kategori af retlig status for platformsarbejdere, der ligger mellem arbejdstagerbegrebet og selvstændig erhvervsdrivende.

På trods af bl.a. retspraksis fra EU-Domstolen er online platformsarbejderses retlige status stadig uklar. Dette illustrerer både, at der er tale om et kontrastfyldt retligt billede, og at det er svært at indplacere platformsarbejdere entydigt i en status som en lønmodtager eller selvstændige.

En tredje kategori – som en mellemform mellem lønmodtager og status - vil arbejdsretligt betyde, at platformsarbejderne får en bredere vifte af rettigheder, men uden at platformene bliver arbejdsgivere. Spørgsmålet er imidlertid, om en tredje kategori vil være forenelig med konkurrenceretlige regler, der i vidt omfang er forankret på EU-niveau. EU har igangsat initiativer til at afklare dette, og hensigten er at finde en løsning, så platformsarbejdere kan forbedre deres arbejdsvilkår gennem kollektive forhandlinger uden at komme i konflikt med EU-konkurrencelovgivningen.

Erfaringer og perspektiver

Projektet har bidraget til at afklare den retlige status for online platformsarbejdere med særligt sigte på den arbejdsmiljøretlige beskyttelse. Projektet har vist, at de eksisterende krav til retlig

status betyder, at mange online platformsarbejdere ikke vil være beskyttet arbejdsmiljøretligt. Projektet har også vist, at arbejdsmiljøreglerne ikke fuldt ud adresserer de særlige arbejdsmiljørisici, herunder ratings, som platformsarbejdere møder i arbejdet. Begge resultater kan have betydning for det fremtidige lovgivningsarbejde og den fremtidige administrative praksis.

Projektet har tillige givet et bidrag til at skabe et juridisk forskningsmiljø inden for det arbejdsmiljøretlige område og for at levere forskningsbaseret undervisning inden for arbejdsmiljøområdet. I efteråret 2021 blev der således for første gang undervist i arbejdsmiljøret som selvstændigt fag ved den juridiske kandidatuddannelse ved Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet. Faget fik god tilslutning fra de studerendes side (34 studerende) og er også blevet oprettet i efteråret 2022 med et pænt antal tilmeldte studerende.

Publikationer og produkter fra projektet

Peer reviewede forskningsartikler:

Martine Stagelund Hvidt, *Arbejdsmiljørisici for online platformsarbejdere i et juridisk perspektiv*, Tidsskrift for Miljø, 1/2021

Martine Stagelund Hvidt, *Online platform work and work environment law – a Scandinavian legal perspective*, Oslo Law Review, Issue 3 2021

Martine Stagelund Hvidt, *Online platformsarbejders retlige status – et kontrastfuldt retligt billede og muligheden for en tredje kategori*, Ugeskrift for Retsvæsen 2022B.103.

Oplæg ved møder og seminarer:

Martine Stagelund Hvidt, Universitetet i Oslo, *Arbejdsmiljørisici for online platformsarbejdere i et juridisk perspektiv*, 28. september 2021

Martine Stagelund Hvidt og Jens Kristiansen, Arbejdstilsynet, *Online platformsarbejde i arbejdsmiljøretlig belysning*, 11. november 2021